

İKİNCİ OTURUM İstikrar Programları ve Türkiye

Başkan : Prof. Dr. Gülcan ERAKTAN
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi

Değerli katılımcılar, Küreselleşme ve Türkiye Tarımı Sempozyumunun ikinci oturumunu açıyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. Oturumumuzun konusu İstikrar Programları ve Türkiye.

Bilindiği gibi, istikrar programları ekonominin gidişinde olağanüstü bozuklukların kendisini gösterdiği zamanlarda gündeme gelir. İstikrar programı hazırlanması ve bu programın yürürlüğe konulması ekonomik sorunların olağan seyrinin ötesinde bir düzeye geldiğinin açık bir göstergesidir. Türkiye ekonomisinde dönüm noktası oluşturan istikrar programlarına örnek olarak 24 Ocak 1980 ve 5 Nisan 1994 İstikrar Tedbirleri gösterilebilir. Bu programları izleyerek içilmek zorunda kalınan acı reçetenin tadı toplumun damağından silinse bile, zihninden silinmemiştir. 1999 yılından başlayarak yeni düzenlemelerle beraber yeni bir acı reçete sunulmuştur. Bu seferki reçetede devlet harcamalarındaki kısıntı köklü yapısal değişikliklerle birlikte gelmektedir. Ekonominin sorunlu her alanına (sorunsuz bir alanın olup olmadığı ayrı bir mesele) sorunlarını çözmeye çare olabilecek önlemlerden çok, o alandaki devlet harcamalarını kısacak çözümler getirilmektedir. İstikrar programlarının amacı zaten o sorunları çözmek değil, devletin sorunlar nedeniyle yaptığı harcamaları kısmak veya harcamalara son vermektir. Bir diğer ifade ile hastalıklı organın tedavisi değil, ameliyatla o organın alınarak hasta ile ilişkisinin kesilmesi, dolayısıyla artık bu organ için devletin uğraşmasına gerek kalmaması yönünde bir yöntem izlenmektedir. Bu organın vücuttan atılmasıyla ortaya çıkacak komplikasyonlar bu istikrar programlarının sorunu değildir.

Bu istikrar programlarını Türkiye'ye dikte ettiren IMF yi tek günah keçisi gibi görmemek gerekir. Türk hükümetleri hastalıklı organların tedavisini atadan kalma ilaçlar, ya da, amiyane tabiri ile, kocakarı ilaçları ile tedavi etmeye çalıştıkça kronik hale gelen sorunlar, bu kocakarı ilaçları için yapılan harcamaları da yüksek toplamlara çıkarmıştır. Borç yükü arttıkça yeni kredilerle borcu kapatma çabaları Türkiye'yi yeniden IMF kapılarına getirmiştir.

Bankadan tüketici kredisi alırken bile banka bu kredinin geri ödenebilirliğini, kredi talep edenin gelir durumu ve aldığı diğer krediler, yani toplam borcunu dikkate alarak kredi açıp açmamaya karar verir. Esas kuruluş amacı üye devletlerin parasal istikrarını korumak olan IMF kendisinden bu amaca yönelik olarak kredi talep eden devletlere, bu kredinin geri ödenebilirliğini garanti altına almak için ekonomik durumunu iyileştirme, harcamalarını azaltma yönünde taleplerle gelmektedir. Açılan kredi dilimlerinin sayısı arttıkça istikrarı sağlamak için IMF nin yeni taleplerde bulunması kaçınılmaz olmaktadır. Kendisinden borç isteyen haylaz oğluna parasını nereye harcadığını soran babanın, eğer bu borçlar kendi sınırlarını zorlamaya başlarsa oğlunun hovardalık yapmasını, kumar oynamasını, arkadaşlarına para harcamasını, hatta akşamları evden çıkmasını yasaklaması gibi karşı önlemler alması kaçınılmaz hale gelebilmektedir. IMF ise Türkiye'nin babası değildir. IMF bir sosyal kuruluş da değildir. IMF ekonomi uzmanları salt ekonomik önlemler olarak

Türk ekonomisini daha fazla borçlanma gereği duymayacak şekilde yönlendirme amacı gütmektedir. Bu ekonomik önlemlerin alınması sırasında ortaya çıkacak sosyal sorunların engellenmesi veya çözümü çalışma alanları içine girmemektedir. Harcama kalemlerinin ve harcama toplamlarının azaltılması için alternatifleri ortaya koymakta ve yeni krediler alabilmek için Türkiye'nin bu koşulları yerine getirmesini beklemektedirler. O halde Türkiye'nin ekonomisindeki hastalığın nedeni IMF değil, Türkiye ekonomisinden sorumlu olanlardır.

Kredi desteği alabilmemiz için yapmamız istenen fedakarlık organlarımızı feda etmek olduğunda, yargılanması gereken konu bu organları kurtararak bu hastalıktan kurtulma yollarının aranıp aranmadığıdır. Siyasilerimizin yaptığı ise, bu organların varlığının aslında ne kadar lüzumsuz olduğu, bizi nasıl hasta düşürdüğü, bu organlardan kurtulmakla nasıl harcamalarımızın azalıp, refaha kavuşacağımız konularında ikna çabalarına girişmek şeklinde özetlenebilir. Bu konuların tartışılması ve bu yolla sadece kamuoyunun aydınlatılması değil, sorunlardan çıkış yollarının da aranması anlamına gelmektedir. Bu nedenle Ziraat Mühendisleri Odamızı bu duyarlı yaklaşımı açısından da kutluyorum.

Türkiye'de alınması öngörülen tarım politikası reformu önlemlerinin hepsi değil ama, akçalı yönü ağır basanları IMF ve Dünya Bankası ekseninde belirlenmektedir. Şeker Yasası, Tütün Yasası, özelleştirmeler, tarımda destekleme alımlarının ve bu arada verilen fiyatların azaltılarak, destekleme fiyatlarının dünya fiyat düzeyine yaklaştırılması (burada DTÖ taahhütlerine uyum da gerekçe gösterilmektedir), kredi ve girdi sübvansiyonlarının kaldırılması, TSKBlerinin sadece özerkleştirilmekle kalmayıp, bunlara bir daha devlet yardımı verilmeyeceğinin yasaya da konulması istikrar programlarının tarıma yansıyan yönleridir. Bu oturumda ve bundan sonraki oturumda bütün bu konular tartışmaya açılacaktır.